

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ YENİ ÖĞRETİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yard. Doç. Dr. Fethi ÇELİK

Eğitim Bilimleri Bölümü Başkanı
Burdur Eğitim Fakültesi Süleyman Demirel Üniversitesi

“Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci”⁽¹⁾ olarak alınan eğitim insanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahiptir. Ancak, insanlık tarihinin geçirdiği değişme ve evrimleşme ile birlikte üretilen bilgi ve kazanılan deneyimlerle kişiler arası ilişkiler, günümüzde sosyal sistemler gerçeği olarak ortaya çıkmışlardır.

“Günümüzde eğitimi bir sosyal sistem olarak gören bilim adamları, bu sistemin üç temel ögesinin öğrenci, öğretmen ve eğitim programları olduğunu kabul etmektedirler⁽²⁾. Eğitim kurumlarının amaçlarına uygun işlevlerini yerine getirebilmeleri, bu üç ögenin uyumlu bir bütünlük oluşturmalarına bağlı görünmektedir. Eğitimin sistematik bütünlüğü içinde “öğretmen” ögesi, kuşkusuz diğer öğeleri daha fazla etkileme gücüne sahip, stratejik bir nitelik göstermektedir⁽³⁾. Çünkü, bir eğitim sisteminin üreteceği hizmet, elbette o sistemi işletecek personelin niteliğinin üzerinde gerçekleşmeyecektir⁽⁴⁾.

Oysa, sosyal gerçekliğin temeli sayılan insanını yetiştirerek toplumların geleceğini belirlemede en önemli görev kuşkusuz öğretmenlere düşmektedir. Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme konusu, yaklaşık 150 yıldır devlet adamlarının, politikacıların, eğitimcilerin ve düşünen her Türk yurttaşının temel sorunlarından birisi olagelmıştır. XI. Milli Eğitim Şurasında eğitimle ilgili yasal mevzuatlarda ve eğitim literatüründe kabul gördüğü şekliyle öğretmenlik, “özel ihtisas gerektiren profesyonel bir meslektir”. Böylesi bir niteliğe sahip bir meslek alanının kendine özgü yeterlik ve değer sistemleri, bilgi, beceri ve davranış kalıpları, yöntemleri, meslek felsefesi ve amacı vardır.

Öğretmen yetiştirme programlarının tarihi gelişimine bakıldığında programların temel felsefesine kısaca değinmek yeni programı daha kolay anlamamızı kolaylaştıracaktır.

Ülkemizde, öğretmen yetiştiren kurumların 16 Mart 1848’deki ilk kuruluşu ile öğretmenlik ayrı bir meslek olarak benimsenmiş olmaktadır. Kurumsallaşmaya ve öğretmenlik mesleğine ilişkin Tanzimat döneminde tartışmaların olduğu, II. Meşrutiyet Döneminde de önemli ve ciddi olarak yaşandığı görülmektedir⁽⁵⁾.

Cumhuriyetle birlikte öğretmen yetiştirme farklı öğretim kademelerine göre ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına yeterli sayıda ve kalitede öğretmen yetiştirme hedefi doğrultusunda sürdürülmüştür.

1940’lı yıllarda ilköğretime öğretmen yetiştirmeyi amaçlayan köy enstitüleri modeli toplumsal kalkınmanın eğitim yoluyla gerçekleştirilmesini öngörmekteydi. Köy enstitüleri top yekûn kalkınma ve milletçe cehaletten silkinip kurtulmanın, okur-yazar ve münevver olmanın, Türkiye Cumhuriyetinin temel ilkelerinin özellikle, köylü yurttaşlar tarafından öğrenilip benimsenmesi sorununu çözmek için oluşturulan düşünceler ve çözüm yolları köy enstitüsünün felsefeydi⁽⁶⁾.

Toplumsal yapıdaki değişme ve ihtiyaçların, öğretmen yetiştirme anlayışındaki farklılaşmaları etkilemesi, 1980 sonrası öğretmenlik becerisi ve sosyal değerlerle donanık eğitimci yetiştirme anlayışını getirdiği ve bu anlayışın öğretmen yetiştirme programlarına yansdığı görülmektedir.

Diğer taraftan, öğretmenlerin toplumu ileri götürecek etmenler olduğu kabul edilmektedir. Bir rehber, bir danışılan olması için öğretmenin üç alanda yetişme zorunluluğu vardır, bunlarda alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür alanıdır.

Yeni öğretim programının bu anlayış bütünlüğü içinde ele almak gerekir. Programda matematik, Türkçe, beden eğitimi, resim-iş ve yazı gibi alan derslerine ağırlıklı olarak yer verilmiştir.

Önceki programda yer alan Sosyolojiye Giriş, Psikolojiye Giriş, Felsefeye Giriş, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Felsefesi, Eğitim Psikolojisi, Türk Eğitim Tarihi, Halk Eğitimi, Türk Eğitim Sistemi, Bilimsel Araştırma Teknikleri gibi dersler yeni programda yer almamıştır. Bunların yerine, yeni programda Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Gelişim ve Öğrenme, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Öğretim Teknolojisi ve Materyal Geliştirme, Sınıf Yönetimi, Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II gibi derslerin öğretmenlik formasyon dersleri olarak yer verildiği görülmektedir.

Teori, işlev ve uygulama, yöntem ve teknikler bütünlüğü olan eğitimde⁽⁷⁾ bu alanın meslek elemanlarının çocuğu tanıyan, onu düşündüren, spekülasyonlar yaptırın⁽⁸⁾, kendi yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olan⁽⁹⁾ toplumsal işlevleri, kültür, ekonomi ve demokrasi eğitimini⁽¹⁰⁾ hedefleyen mesleki bir eğitim programında;

- a) Bireyi ya da çocuğu tanımaya dönük davranış bilimleri konu alanları,

- b) Sosyal yapı ve ilişkiler, kurumsallaşma, kültür, sosyal değişme, birey-toplu ve aile ilişkileri gibi konu alanları,
- c) Sistematik düşünme şekilleri, akımları, disiplinleri, mantık, ahlak ve estetik yaklaşımlarını içeren konu alanları,
- d) Eğitimin toplumsal, ekonomik ve politik işlevleri, toplumsal değişme, eğitimde fırsat eşitliği, özgürlüğü, bireyin hak ve sorumlulukları ve eğitim politikaları,
- e) Türk Eğitim Sisteminin felsefi analizi, eğitim hedefleri ve politikaları, bu temelin dayandığı eğitim hedefleri, kültürleme, özgülleştirme sorumluluk kazandırma gibi konu alanları
- f) Öğretmenin araştırmacılık yeterliliğini geliştirmeye dönük bilgi edinme yolları ve rapor hazırlama tekniklerine yönelik konu alanları yeni programda yer almamaktadır.

Yeni program, sınıf öğretmenlerinin mesleki yeterlilik alanları ile ilgili derslere, bir ölçüde yer verdiği, bu yeterliliğin uygulama becerisi kazanma deneyimi ile destekleyen bir öğretmen yetiştirme modeli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu öğretim programında mesleki alan yeterliliğini kazandırmaya dönük ders ve kredi miktarlarının yeterince yer aldığı ve sistematize bir şekilde öğretim dönemlerine yaygınlaştırıldığı görülmektedir.

Programın bu olumlu boyutuna karşın öğretmenin eğitimci olma niteliğini sağlamaya dönük Türk eğitim sisteminin bütünlüğünü tanıyabilme, hedeflerini kavrayabilme, toplumsal yapı ve değişme ile ilişkilendirebilme, eğitim sisteminin, devlet ve toplum sisteminin bir alt boyutu olduğunu görebilme yeterliliğine dönük bilgi alanları göz ardı edilmiştir.

Yeni program, öğretmenlik alan bilgisi ve uygulama becerisiyle donanık öğretmen yetiştirmeyi önemsemekle beraber; bilimsel ve evrensel değerleri ve ülke gerçeklerini kavrayan ve özümleyen meslek elemanı yetiştirmeyi ilkece benimsemiş görünmektedir. Bu yönüyle öğrenen, bilgilendiren meslek elemanı yetiştirme önemsenmiş, eğitimci eleman yetiştirme hedefi yeni programda yer almamıştır.

Tarihi gelişim içinde, öncelikle Cumhuriyet Döneminde sosyal gerçeklerle bütünleşen yapıcı, üretici eğitimciden bilen eğitimciye ve son olarak da sadece bilgi kazandıran, aktaran meslek elemanı yetiştirmeye doğru bir yönelim olduğu görülmektedir. Bu yönüyle, program geliştirme sürecinde ve yeni program hedeflerinde bir daralma süreci yaşandığı, programın hedef ve içeriğinin bu bağlamda değerlendirilmesinin ve sorgulanmasının uygun olacağı söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Ertürk, Selahattin. **Eğitimde "Program" Geliştirme**. Ankara: Yelken-tepe Yayınları 1982, s. 4.
2. Karagözoğlu, Galip. "Toplumda Öğretmenlik Mesleğinin Yeri ve Sorunları" **Çağdaş Eğitim Dergisi**. 1987. s. 4-11.
3. Çelik, Fethi. "Türk Eğitim Sisteminde Öğretmenlik Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Öğretim Elemanı Yetiştirme Modeli" (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir: 1994, s.1-2.
4. Kavcar, Cahit. "Yüksek Öğretmen Okulunun Öğretmen Yetiştirmedeki Yeri" **Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü-Bugünü ve Geleceği Sempozyumu Tebliğler**. 11 Haziran 1987. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi s. 7-8.
5. Akyüz, Yahya. "Tarihi Süreç İçinde Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sorunu". **Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü-Bugünü ve Geleceği Sempozyumu Tebliğler**. 11 Haziran 1987. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi s. 32-33.
6. Ercelebi, Hasan. **Köy Estitülerinin Çağdaş Eğitim Yönetimine Katkıları**. İzmir: Dikili Belediyesi Kültür Yayınları. 1993. s. 22.
7. Varış, Fatma. "Eğitim Fakültelerinde Programlar ve Öğretim" **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. C:21, S:1-2 1988. s.223.
8. Turgut İhsan, **Eğitim Üzerine Felsefi Bir Deneme**. İzmir: 1996 s.186.
9. Büyükdüvenci, Sabri.. **Eğitim Felsefesi "Yazılar"** Ankara:1997 s.74.
10. Tezcan, Mahmut. **Eğitim Sosyolojisi**. Ankara. 1997. s.51-85.